

and scientific exploration of individual Russian researchers.

The researches were built around the use of toys such as Bee-Bot, Furby and Lego WeDo. Some other researches were built on simultaneous use of different approaches such as combination of PC and toys interaction, combination of children interaction and parallel use of different ICT means. Received results indicate that the world scientific community considers electronic toys as a means of information and communication technologies with only some difficulties in the proper use of electronic toys as such. Older researches had a goal to prove or disprove bad influence electronic toys can exert on education process in preschool. And they successfully disproved existence of such bad influence. More recent work proved positive impact on the development of children due to electronic toys that to some extent depends on the type of a toy and made some suggestions on proper use of the electronic toys in preschool education. So in general experiments conducted by researchers prove the feasibility of the use of information communication technologies means in preschools. Considerable attention is given to the global results of the project «Recognizing the potential of ICT in early childhood education» based upon use of Bee-Bot – programmable electronic toy with possibility to move according to custom list of actions the user enters. Children were the operators of such toys and were given insights on basic principles of programming. Results lead to conclusions on the use of electronic toys in preschool education, on shaping information and communication competence of the teachers of preschool institutions, on the use of electronic toys in the educational process. In summary, the author suggests paying attention to formation of information and communication competence of teachers in preschool institutions in the light of the experience of other countries with the use of electronic toys in preschools.

Key words: *informatization, information and communication technology, preschool education, preschool children, electronic toys, best educational experience, international experience, information and communication competence of teachers.*

УДК 378.4(71)+327

К. Ю. Істоміна

НУ «Львівська політехніка»

ОЦІНЮВАННЯ Й НАРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ БАКАЛАВРІВ У ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УНІВЕРСИТЕТАХ КАНАДИ

Стаття представляє дослідження контрольного-регулюючого й оцінно-результативного компонентів навчального процесу професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук із міжнародних відносин в університетах Канади за допомогою методів теоретичного опрацювання інформації, логічного синтезу й аналізу даних, узагальненню результатів. Дослідженими були особливості структури і застосування системи оцінювання академічних здобутків студентів, а також системи нарахування кредитів у провідних університетах Канади. Окресленими були й перспективи майбутніх наукових розвідок, а саме дослідження результативно орієнтованого навчання і систем кредитного трансферу у Канаді.

Ключові слова: *професійна підготовка, контрольного-регулюючий компонент, оцінно-результативний компонент, оцінювання, нормативне оцінювання, підсумкове оцінювання, кредит, кредитна одиниця, еквівалент повного курсу, половина курсу.*

Постановка проблеми. Підвищення рівня якості професійної освіти

тісно пов'язане з оптимізацією контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів на основі всебічного врахування його закономірностей, принципів, сучасних форм і методів, особливостей, внутрішніх і зовнішніх умов з метою досягнення найвищої його ефективності. Це є невід'ємним компонентом навчального процесу, який дозволяє виявляти переваги й недоліки, здійснювати планування навчального процесу з урахуванням попередніх досягнень. Забезпечення цієї мети здійснюється за допомогою контрольного-регулюючого й оцінювально-результативного компоненту навчального процесу. У цьому контексті вважаємо доцільним досліджувати позитивний досвід канадських університетів з цього питання.

Аналіз актуальних досліджень. Контрольно-регулюючий і оцінно-результативний компоненти навчального процесу отримали ґрунтовне вивчення у працях вітчизняних і зарубіжних науковців у галузі педагогіки, а також теорії та методики професійної освіти. Цю тему досліджували в таких аспектах: комплексне дослідження стратегій оцінювання (Н. Наумов, В. Онищук, І. Огородніков, М. Жрецький, М. Скиба, А. Жуковська, Ч. Вебер, Д. Лупарт); функції та роль оцінювання (Р. Вормелі); застосування оцінювання у процесі навчання (К. Даміан, К. Грант); проблеми оцінювання студентів (Б. Дадашев, Ю. Слободяник). Оцінювання й системи нарахування кредитів також досліджені канадськими федеральними та провінційними міністерствами й відомствами, які регулюють сферу освіти у країні, зокрема Радою міністерств освіти Канади (англ. – Council of Ministers of Education, Canada), Асоціацією реєстраторів університетів і коледжів Канади (англ. – Association of Registrars of the Universities and Colleges of Canada), Відомством з питань якості освіти і підзвітності (англ. – *Education Quality and Accountability Office*), місцевими радами з питань розвитку освіти, а також відповідними радами університетів.

Мета статті полягає в теоретичному дослідженні оцінно-результативного й контрольного-регулюючого компонентів системи вищої освіти Канади. Зокрема, необхідно дослідити особливості структури та функціонування системи оцінювання процесу професійної підготовки бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в університетах Канади з метою забезпечення ефективності навчального процесу майбутніх фахівців-міжнародників.

Для досягнення цієї мети визначеними були такі завдання цього дослідження: охарактеризувати системи оцінювання, які використовуються в університетах Канади; визначити й описати, на яких засадах відбувається оцінювання досягнень студентів, проаналізувати програмні документи й положення провідних вищих навчальних закладів Канади для вивчення підходів до оцінювання бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин.

Методи дослідження. У своєму дослідженні ми, передусім,

застосовуємо методи теоретичного опрацювання інформації та її логічного синтезу, аналізу й узагальнення, а саме: вивчення матеріалів теоретичних досліджень у галузі загальної педагогіки, теорії та методики професійної освіти; опрацювання офіційних програмних документів, положень, стандартів і норм, розроблених вищими навчальними закладами Канади, а також федеральними та провінційними уповноваженими органами, які регулюють процеси в системі вищої освіти;

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка фахівців-міжнародників у Канаді здійснюється в координації з федеральними та провінційними положеннями та стандартами. У системі оцінювання Канади, що є компонентом навчального процесу у сфері вищої освіти, не існує спільного уніфікованого стандарту, який регулює цей процес. Система оцінювання може варіюватися залежно від провінції, освітньо-кваліфікаційного рівня, навчального закладу і, навіть, факультету.

У процесі дослідження було виявлено, що зазвичай оцінювання в межах одного вищого навчального закладу здійснюється за однією системою, проте окремі факультети можуть давати студентам можливість бути оціненими відповідно до обраної ними системи із запропонованого списку. Окремий факультет чи відділення має право розробляти додаткові положення щодо процесу оцінювання. Будь-яка система оцінювання спочатку повинна бути схваленою Академічною радою університету. Ця система повинна бути співвідною з системами інших навчальних закладів для забезпечення кредитного трансферу та студентської мобільності [10, 5].

Навчання студентів у Канаді оцінюють у балах від 0 до 4/4.3, діє також якісна відсоткова система оцінювання, у якій 50 відсотків є мінімальним прохідним балом, а 90-100 є оцінкою «відмінно». Використовують також літерні позначки від F – A+. Існують також курси дисциплін, які оцінюються недиференційовано, а лише за системою задовільно/незадовільно. Середній бал у групі з 25 студентів має становити 74-79. Незадовільні результати не беруть в підрахунок [10, 3].

Викладач повинен надати студентам інформацію про методи, за допомогою яких буде відбуватись оцінювання. Ця інформація має бути також доступною на кафедральному рівні, а також на офіційній сторінці вищого навчального закладу. Ця інформація повинна містити дані про конкретні завдання, виконання яких викладач буде вимагати від студентів, наприклад, написання есе, тестування, відвідування занять, участь у семінарах, підготовка презентацій тощо. Викладач повинен вказати, як оцінюється кожне окреме завдання у відношенні до загальної кількості балів, а також усі кінцеві терміни виконання [10, 5].

Загальним правилом є те, що викладач не зобов'язаний приймати роботу студента, якщо вона не виконана згідно з вказаними термінами, окрім випадків задокументованого обґрунтування відсутності студента чи

його неспроможності виконати завдання вчасно. У таких випадках викладач не повинен застосовувати покарання у вигляді відпрацювання чи додаткових завдань. Усі ці положення мають бути чітко прописаними в описі навчальної програми [4].

Викладач має право не приймати й не оцінювати письмові роботи студента, які написані неграмотно. У випадку, якщо є підозра, що студент не знає робочої мови навчальної програми на належному рівні, його можуть скерувати на проходження відповідного мовного тесту, а згодом на курси вивчення цієї мови з метою підвищення рівня його знань [1].

Система оцінювання в рейтинговий університетах, зокрема в Університеті Торонто може виглядати суворою, оскільки середнім балом вважається рівень 65–70 %. Це зумовлене тим, що більшість абітурієнтів стають студентами цього університету, якщо вони отримують 80 балів і вище і, відповідним чином, очікують, що їхній рівень може знизитися на 10–15 %. Це пов'язано з тим, що університет зацікавлений у студентах, чий академічні досягнення можна оцінити як середні чи вище середнього. В університетах зазвичай діє правило конфіденційності інформації щодо успішності студентів [10, 6].

У всіх університетах Канади існує поняття середнього академічного балу (англ. – grade point average) студента, який визначає його рейтинг. Це середній бал, який вираховують відповідно до оцінок і кредитів здобутих у ході вивчення курсів дисциплін протягом семестру чи академічної чверті. Окрім цього, використовують поняття накопичувального академічного балу (англ. – cumulative grade point average), який вираховують наприкінці навчання в університеті. Спосіб підрахунку середнього балу успішності залежить від системи оцінювання окремого університету [6].

У нормативному документі «Основні принципи оцінювання» підготованому Радою з питань освіти в Калгарі (англ. – Calgary Board of Education) стверджується, що оцінювання ґрунтується на таких положеннях: використання завдань, які не лише перевіряють зміст вивченого, але й процес застосування освоєних знань, умінь і навичок; активна участь студентів у процесі навчання; обговорення між студентами й викладачами цілей, методів, результатів навчання, а також стратегій їхнього досягнення; гнучка методика оцінювання, яка формує різні можливості для студентів проявити свої здібності та продемонструвати спектр своїх знань; порівняння власних успіхів з успішністю інших студентів, що забезпечується завдяки задокументованому оцінюванню у письмовій формі; на оцінювання не має впливати попередній навчальний досвід студента, а також його культурна, етнічна, расова, мовна чи соціо-економічна приналежність [3, 5].

У системах вищої освіти Канади розрізняють формативне й підсумкове оцінювання. Формативне оцінювання (англ. – formative

assessment) є частиною постійної взаємодії між студентом і викладачем, що використовується для допомоги студентам і викладачам шляхом перевірки результатів навчання для визначення подальших стратегій. Підсумкове оцінювання (англ. – summative assessment) є перевіркою особистих результатів навчання студента на їхню відповідність загально прийнятним стандартам [3, 8].

У Канаді не існує єдиної узгодженої системи кредитів у вищій освіті. Згідно з Пан-Канадською стратегією розвитку освіти було погоджено, що кредит є загальною одиницею навчання у всіх коледжах, інститутах і університетах Канади. У системах вищої освіти Канади використовують різні тлумачення терміну «кредит», окрім цього паралельно використовують термін «одиниця» (англ. - unit). Вперше практика використання кредитів була запроваджена в Університеті МакГілла (англ. – McGill University) [2].

На університетському рівні виокремлюють дві домінуючі системи нарахування академічних кредитів. Загальноприйнятною є система, згідно з якою 30 кредитів виділено на один академічний рік, а кожний предмет становить 3-6 кредитів. Програма бакалавра тривалістю 3 роки становить 90 кредитів, а програма бакалавра (з відзнакою) тривалістю 4 роки становить 120 кредитів. У межах цієї системи 3 кредити зазвичай представляють 3 години аудиторних занять на тиждень [5, с. 17-18]. Цю систему використовують і для контролю за навчанням бакалаврів гуманітарних наук з міжнародних відносин в Університеті Британської Колумбії [7], Університет Калгарі [8], Університеті Північної Британської Колумбії [9], Університеті Оттави [11], Університеті Віндзора [13], Університеті Реджайни [12], Університеті Саймона Фрейзера [6], хоча в останньому використовують термін «кредитна одиниця».

Інша система присвоює 0,5 чи 1.0 кредит за дисципліну і зазвичай відноситься до семестрової системи. Студенти, зазвичай, здобувають 5 кредитів за рік і 20 кредитів для завершення чотирирічної програми. У межах цієї системи один кредит становить 72 години аудиторних занять за академічний рік. Кредит у цій системі є еквівалентом 45 годин навчання, що охоплює аудиторні заняття, дистанційне навчання, іспити, заліки. Проте тут не враховується самостійна робота й підготовка студента [5, 17–18]. Цю систему використовують в Університеті Західного Онтаріо [15], Університеті Ватерлоо [14].

У системі університетської освіти Канади також використовують систему накопичення кредитних одиниць. Кредитна одиниця (англ. – credit unit) є мірою обчислення значення вивчення курсів дисциплін відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних рівнів. До запровадження кредитів деякі університети, наприклад Університет Калгарі, використовували поняття повного курсу (6 кредитних одиниць), половини курсу (3 кредитні одиниці), чверті курсу (1,5 кредитних одиниць) і 1/8 курсу (0,75 кредитних

одиниць) [3].

Повний курс (англ. – full course) – курс дисципліни, що триває протягом двох послідовних семестрів обсягом двадцять шість тижнів і відповідає шістьом одиницям (кредитам). Зазвичай такі дисципліни позначені літерою «F» у розкладі [8].

Половина курсу (англ. – half-course) – курс дисципліни, що триває протягом одного семестру або 13 тижнів і дорівнює 3 кредитним одиницям. Зазвичай такі дисципліни позначені літерою «H» у розкладі [8].

Програма з міжнародних відносин для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» Університету Торонто, і сьогодні використовує еквіваленти повних курсів (англ. – full-course equivalent/FCE). Таким чином, програма бакалаврату, що відповідає 120 кредитам дорівнює 20 еквівалентам повних курсів або 40 еквівалентам половин курсів (англ. – half-course equivalent/HCE). Еквівалент повного курсу може складатися з повного курсу однієї дисципліни, що відповідає 6 кредитним одиницям або 2 половинам, що дорівнюють 3 кредитним одиницям кожна [8].

Усі зароблені студентом кредити записують у відомість академічної успішності. У випадку, якщо студент вивчає дисципліну повторно, нараховані кредити все одно записують у відомість, але при підрахунках для присвоєння освітньо-кваліфікаційного рівня використовуватимуть вищі показники. Кредити, які студент отримує повторно називаються еквівалентними (англ. – equivalent) або дуплікатами (англ. – duplicate) і не зараховуються повторно [1].

Для кращого розуміння системи нарахування кредитів чи одиниць за навчання необхідно консультуватись з вищими навчальними закладами, оскільки саме університети відповідають за створення й упровадження цих систем [2].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Результати нашого наукового дослідження ще раз доводять, що системи вищої освіти Канади відрізняються неоднорідністю й автономністю. Університети уповноважені реалізовувати свої методи та стратегії контролю за навчальним процесом і академічними досягненнями студентів. Незважаючи на відсутність уніфікованої системи оцінювання й нарахування кредитів, вища освіта Канади демонструє якнайкращі результати професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин. Ці досягнення завдячують, зокрема, високим вимогам навчальних програм вищих навчальних закладів, а також орієнтації навчання на здобуття відповідних результатів навчальної програми.

Дослідження контрольно-регулюючого й оцінно-результативного компонентів професійної підготовки фахівців з міжнародних відносин в університетах Канади є цінним джерелом запозичення позитивного досвіду в цій сфері. Вважаємо, що перспективою подальших наукових

розвідок є дослідження результатів навчальних програм з міжнародних відносин освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», а також особливості кредитного трансферу для забезпечення студентської мобільності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Assessment and Grading. University Canada West [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<https://ucanwest.ca/current-students/assessment-grading>
2. Association of Registrars of the Universities & Colleges of Canada [Електронний ресурс]. – National Project Transcript Guidelines and Transfer Credit Nomenclature Study. – 2015. – Режим доступу :
<http://arucc.ca/en/resources/arucc-pccat-project.html>
3. Calgary Board of Education. Guiding Principles of Assessment. Making teaching and learning visible. – Canada, 2014. – 17 p.
4. Carleton University. Undergraduate Calendar 2015-2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://calendar.carleton.ca/undergrad/regulations/academicregulationsoftheuniversity/acadregsuniv2/>
5. Netherlands organization for international cooperation in higher education. Evaluation of foreign degrees and qualifications in the Netherlands. Country module – Canada, 2012. – 55 p.
6. Simon Fraser University. Grading Systems and Policies [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.sfu.ca/students/calendar/2013/summer/student-info/grading.html>
7. University of British Columbia. UBC Academic Calendar [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://web4.uwindsor.ca/units/registrar/calendars/undergraduate/cur.nsf/982f0e5f06b5c9a285256d6e006cff78/9953ceabd5073c9785257362005fb3ac!OpenDocument#International%20relations%20and%20devel>
8. University of Calgary Calendar 2015 - 2016. Glossary of Terms [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.ucalgary.ca/pubs/calendar/current/glossary-of-terms.html>
9. University of North British Columbia. UNBC Undergraduate Calendar 2014-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.unbc.ca/calendar/undergraduate/regulations>
10. University of Toronto. University assessment and Grading Practices Policy. The Office of the Governing Council, 2012. – 10 p.
11. University of Ottawa. Policies and Regulations [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.uottawa.ca/administration-and-governance/policies-and-regulations>
12. University of Regina. Undergraduate Calendar [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://www.uregina.ca/student/registrar/publications/undergraduate-calendar/current.html>
13. University of Windsor. Undergraduate Calendar [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
<http://web4.uwindsor.ca/units/registrar/calendars/undergraduate/cur.nsf/982f0e5f06b5c9a285256d6e006cff78/9953ceabd5073c9785257362005fb3ac!OpenDocument#International%20relations%20and%20devel>
14. University of Waterloo. Undergraduate Studies Academic Calendar

[Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://ugradcalendar.uwaterloo.ca/page/uWaterloo-Grading-System>

15. University of Western Ontario. International Relations Programm[Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://history.uwo.ca/international_relations/program_information.html

РЕЗЮМЕ

Истомина Е. Ю. Оценивание и начисления кредитов в процессе обучения бакалавров в области международных отношений в университетах Канады.

Статья представляет исследование контрольно-регулирующего и оценочно-результативного компонентов учебного процесса профессиональной подготовки бакалавров гуманитарных наук по международным отношениям в университетах Канады с помощью методов теоретической обработки информации, логического синтеза и анализа данных, обобщения результатов. Исследованными были особенности структуры и применения системы оценивания академических достижений студентов, системы начисления кредитов в ведущих университетах Канады. Представленными были и перспективы будущих исследований, а именно исследования результативно ориентированного обучения и систем кредитного трансфера в Канаде.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, контрольно-регулирующий компонент, оценочно-результативный компонент, оценивание, нормативное оценивание, итоговое оценивание, кредит, кредитная единица, эквивалент полного курса, половина курса.

SUMMARY

Istomina K. Assessment and Receiving of Credits in the Course of the Bachelor's Training in International Relations in the Universities of Canada.

The research paper presents a thorough study of regulatory and assessing components of the learning process in the context of professional training in the Canadian systems of higher education. The main subject of the research is oriented towards the study of the undergraduate programs for professional training of the future specialists in the field of International Relations and to the analysis of the grading policies and scales, which are used within the Bachelor's degree requirements in the universities of Canada. The subject of the article also covers the theoretical investigation of the credit systems functioning in the Canadian systems of higher education as well as the process of receiving credits by students. Furthermore, the paper turns to defining and interpreting the main and basic terms used in the Canadian universities to designate the notion of academic course credits.

Predominantly, the methodological framework comprises theoretical methods of information processing, logical synthesis, analysis of the received data, and generalization of the outcomes. In the course of the investigation, theoretical studies of the scientific resources as well as numerous program documents of Canadian universities establishing norms, strategies and policies regulating the assessment process of students' academic achievements were effectively conducted. The article provides the overview of the functioning grading scales, policies and principles of fair students' assessment, which represent an indispensable part of any undergraduate academic calendar and are essential for successful achievement of the program's objectives and goals. It reviews the grading policies and credit systems of major universities providing academic undergraduate programs for International Relations field. The general, convergent, and divergent peculiarities of the structure and application of grading of the students' academic achievements commonly used by the leading universities in different provinces and territories of Canada were investigated.

The topicality of the subject of this research cannot be overestimated as the study of the

successful experience of the effective students' assessment implemented in the systems of higher education in Canada is a valuable source for the future scientific researches for the sake of acquiring the necessary information to create more favorable conditions for the harmonious development in the sphere of higher education in Ukraine and to bring positive changes in it.

The results of this theoretical investigation lay a solid foundation for further research in the field of professional training of future specialists in International Relations in the Canadian universities. Consequently, the prospects of future investigations were outlined in the article, namely the study of the development and assessment of learning outcomes at the universities and the peculiarities of the systems of credit transfer in Canada.

Key words: *professional training, regulating component, assessing component, assessment, normative assessment, formative assessment, credit, credit unit, full-course equivalent, half-course.*